

Vlaams
Parlement

ingediend op **1054** (2016-2017) – Nr. 1
19 januari 2017 (2016-2017)

Verslag van de hoorzitting

namens de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media
uitgebracht door Marius Meremans

over de Cultuurpactcommissie

Samenstelling van de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media:

Voorzitter: Bart Caron.

Vaste leden:

Cathy Coudyser, Marius Meremans, Ann Soete, Wilfried Vandaele, Miranda Van Eetvelde, Herman Wynants;

Caroline Bastiaens, Karin Brouwers, Sabine de Bethune, Joris Poschet;

Lionel Bajart, Jean-Jacques De Gucht;

Yamila Idrissi, Katia Segers;

Bart Caron.

Plaatsvervangers:

Kathleen Krekels, Bart Nevens, Ludo Van Campenhout, Karl Vanlouwe, Manuela Van Werde, Peter Wouters;

Cindy Franssen, Tinne Rombouts, Koen Van den Heuvel, Johan Verstreken;

Rik Daems, Francesco Vanderjeugd;

Bert Moyaers, Tine Soens;

Imade Annouri.

INHOUD

1. Toelichting	4
2. Bespreking	10
2.1. Caroline Bastiaens.....	10
2.2. Katia Segers.....	10
2.3. Marius Meremans.....	10
2.4. Jean-Jacques De Gucht.....	11
2.5. Bart Caron	11
2.6. Karin Brouwers	12
2.7. Cathy Coudyser	12
3. Antwoorden.....	12
Gebruikte afkortingen.....	14

Op 15 december 2016 organiseerde de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media een hoorzitting met een delegatie van de Vaste Nationale Cultuurpactcommissie.

1. Toelichting

Els Buelens, voorzitter van de Cultuurpactcommissie, herinnert eraan dat het de eerste keer is in het veertigjarige bestaan dat het Vlaams Parlement de Cultuurpactcommissie uitnodigt. Nochtans duidt het de Nederlandstalige leden van die commissie aan. De dossiers die de commissie behandelt, vallen bijna allemaal onder de Vlaamse bevoegdheid. De Cultuurpactwetgeving heeft ook een rechtstreekse invloed op de decreten die in deze Commissie voor Cultuur behandeld worden.

Hugo Servaes, gewezen inspecteur-generaal van de Cultuurpactcommissie, zegt dat de Cultuurpactcommissie ontstaan is na de eerste staats hervorming van begin jaren zeventig. Voorheen was er in de cultuursector een evenwicht tussen het in meerderheid katholiek Vlaanderen en het in meerderheid vrijzinnig Wallonië. Dit werd ook weerspiegeld in politieke voorkeuren: een dominantie van de CVP in Vlaanderen en een dominantie van de PS in Wallonië. Door de culturele autonomie vroegen verenigingen en partijen garanties ter bescherming van de ideologische en filosofische minderheden in beide landsdelen. Een pact daarover was zelfs een voorwaarde voor de tweederdemeerderheid. In 1972 werd dan ook het zogenaamde Cultuurpact afgesloten dat de toegankelijkheid van infrastructuur, het beheer van instellingen, radio- en televisieuitzendingen en subsidies ook aan de minderheden garandeerde. Uit dat pact, afgesloten tussen de politieke partijen, is dan in 1973 een Cultuurpactwet gedistilleerd, die unaniem door Kamer en Senaat werd goedgekeurd. Daarin was niet langer sprake van minderheden maar van strekkingen. De Cultuurraad voor de Nederlandstalige Cultuurgemeenschap, de voorloper van het Vlaams Parlement, heeft een identieke tekst goedgekeurd als Cultuurpactdecreet. Op zich was dat niet nodig, maar de raad wou uitdrukkelijk zijn voornemen te kennen geven om het Cultuurpact te respecteren. Nadien heeft het wel zijn nut gehad omdat het Vlaams Parlement in heel wat andere decreten ernaar verwezen heeft. Voorafgaand aan het Cultuurpact waren er al enkele andere pogingen. Zo stelde senator Maurits Vanhaegendoren een vaste senaatscommissie voor. Ook Adriaan Verhulst van het Willemsfonds deed heel wat voorstellen.

De Vaste Nationale Cultuurpactcommissie bestaat uit dertien Nederlandstalige, dertien Franstalige en twee Duitstalige leden, evenveel plaatsvervangers en nog enkele waarnemende leden, van kleinere partijen die wegens hun stemmenaantal niet rechtstreeks verkozen worden. Het is dus een vrij log orgaan. Duitstalige leden hebben alleen stemrecht over dossiers die rechtstreeks op hun landsgedeelte slaan. Eigenlijk zijn ze door de wetgever niet echt serieus genomen. Desondanks hebben ze zich altijd loyaal opgesteld. Na heel wat strubbelingen is de commissie in 1976 van start gegaan. Ondanks de grote verschillen tussen de Vlaamse en de Franstalige cultuuraanpak, werkte de commissie behoorlijk. Nog altijd groeit cultuur in Vlaanderen vanuit de basis, in Wallonië wordt het meer gecreëerd en opgelegd van bovenaf. Dat had niet alleen een invloed op het soort klachten, vanuit Vlaanderen niet alleen uit politieke hoek, maar ook van het verenigingsleven dus de gebruikers, maar ook op het aantal. 70 procent van de klachten kwam en komt uit Vlaanderen. De kritiek is vaak dat het Cultuurpact de verzuiling of de verpolitisering legaliseert, maar het is ook een participatie-instrument dat inspraak geeft aan gebruikers en verenigingen. Hiervan wordt er meer en meer gebruikgemaakt.

De commissie behandelt klachten over inbreuken op het Cultuurpact of culturele aangelegenheden zoals bepaald in de eerste bijzondere wet van 21 juli 1971

betreffende de bevoegdheid en de werking van de Cultuurraden voor de Nederlandse cultuurgemeenschap en voor de Franse cultuurgemeenschap. Die wet legde tien culturele materies vast. De bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen maakte daar zeventien materies van. Dat was nog geen probleem omdat ze het begrip permanente vorming dat bij de eerste tien stond, verduidelijkte. Bij de volgende staatshervormingen vanaf 1988 werden er echter materies verschoven naar de gewesten en soms vandaar naar de gemeenschappen. Klassieke culturele materies als monumenten, cultureel patrimonium, onroerend erfgoed en toerisme waren daardoor plots geen culturele materie meer. Dat zorgde voor discussies omdat de Franstalige leden geneigd waren de bevoegdheid van de commissie te reduceren, terwijl de Vlaamse leden zich aan de tien oorspronkelijke materies wilden houden. Ook de UNESCO beschouwt erfgoed, monumenten, landschappen en toerisme als culturele materies. Naarmate de wetgeving van de twee regio's meer uit elkaar liep, kwamen er meer disputen. Ook andere ontwikkelingen speelden een rol. Zo ontstonden aan Vlaamse kant heel wat meer partijen dan de drie traditionele en een communautaire, de VU, terwijl dat aan Waalse kant niet het geval was. Dat zorgde voor onrust bij de Walen.

Op 6 april 1995 werd door de Vlaamse Raad – de voorganger van het Vlaams Parlement – een resolutie goedgekeurd waarin gevraagd werd om de Cultuurpactcommissie te verdelen in kamers, alsook om de cultuurpactwetgeving te actualiseren en er wat meer regionale klemtonen in te brengen¹. Vele leden en de administratie waren daarover verheugd, maar uiteindelijk is het bij goede bedoelingen gebleven.

In de jaren negentig werd de maatschappelijke verzuiling langzaam afgebouwd, wat te merken viel in de Cultuurpactcommissie. Tot dan was 90 percent van de Vlaamse leden lid van een koepelvereniging die tot een zuil behoorde. Elke politieke partij zocht zijn leden van de Cultuurpactcommissie in die koepels. Nadat het Vlaams Parlement dat Koepeldecreet afschafte, werd de Cultuurpactcommissie meer en meer politiek samengesteld, hoewel sommige partijen nog enige tijd neutrale deskundigen stuurden. Aan Franstalige zijde was dat al veel langer het geval. Nu is het zo dat de Cultuurpactcommissie vooral bevolkt wordt door mensen van partijsecretariaten, kabinetten en partijstudiediensten. Daardoor worden er heel wat meer politieke discussies gevoerd. Bovendien wordt er veel meer gestemd, terwijl er voorheen gestreefd werd naar een soort van algemene rechtsleer waarop beslissingen gebaseerd werden.

Eind jaren negentig oordeelde het Arbitragehof in antwoord op een prejudiciële vraag dat drie van de zes beginselen van artikel 20 van de Cultuurpactwet strijdig zijn met het grondwettelijke gelijkheidsbeginsel. Dat arrest is besproken door het overlegcomité van de federale overheid, de gewesten en de gemeenschappen, maar de politieke moed ontbrak en de wet is niet gewijzigd. Daarop is de periode van incidenten aangebroken. Een eerste reeks van incidenten omstreeks het jaar 2000 ging over de behandeling van klachten ingediend door het Vlaams Blok – later het Vlaams Belang – en aanverwante verenigingen. Vooral de Franstalige leden stelden dat verenigingen en partijen die geen democratisch karakter hadden, geen recht hadden op de garanties van het Cultuurpact. Voorheen behandelde de administratie dergelijke klachten wel volgens het boekje. Het gevolg van het geruzie in de Cultuurpactcommissie was dat die klachten de ene keer wel en de andere keer niet ontvankelijk of gegrond verklaard werden.

---

¹ Voorstel van resolutie van de heren M. Van Peel, L. Hancké, A. Denys, H. Lauwers en J. Geysels betreffende de toepassing van de beginselen van non-discriminatie en gewaarborgde inspraak (*Parl.St.* VI.R., 1994-95, nr. 677/1).

Een tiental klachten van Vlaams Belang werd daardoor jarenlang niet behandeld. De vorige Nederlandstalige commissievoorzitter, wijlen Peter Warson, kreeg uiteindelijk alle leden op één lijn. Iedereen engageerde zich om de uitspraak van de verenigde kamers van de Raad van State te volgen die zich boog over de partijfinanciering van Vlaams Belang. Indien de financiering bevestigd werd, zou de commissie de partij als democratisch beschouwen. Indien ze ingeperkt of afgeschaft werd, niet. De Raad van State oordeelde dat er te weinig elementen waren om de partij als niet-democratisch te beschouwen. De Vlaamse leden aanvaardden dat, de Franstalige niet, wat tot een zwaar incident leidde. Enkel de Franstalige voorzitter deed zijn woord gestand, waarop de PS-delegatie integraal vervangen werd.

Een tweede incident is van een andere aard maar heeft zeker geen goed gedaan aan de renommée van de commissie. Een viertal jaar geleden werden er bij de commissie een negental klachten ingeleid over de samenstelling van beheersorganen van de Singel, het Ballet Vlaanderen en de Vlaamse Opera. De Cultuurpactcommissie heeft unaniem de klachten zowel ontvankelijk als gegrond verklaard. De commissie moet in dat geval eerst een verzoeningspoging doen en stapte dus naar de vorige Vlaamse Regering. Die heeft daarop het Cultuurpact à la carte toegepast: voor de klagers van liberale signatuur werd de uitspraak van de Cultuurpactcommissie gerespecteerd, voor de andere groep klagers niet. Dit was een heel slecht signaal, niet alleen naar de Franstalige leden, maar ook voor lokale besturen.

Bij de samenstelling ten gevolge van de laatste parlementsverkiezingen volgden een reeks zwaarwichtige incidenten waardoor de commissie nu niet meer kan functioneren. De leden worden aangeduid door het Vlaams Parlement, door het Parlement van de Franse Gemeenschap en door het Parlement van de Duitstalige Gemeenschap. Wat in Vlaanderen al lang zo was, gebeurde nu ook in het andere landsgedeelte. Zeven partijen hadden zitting in het parlement. Het parlement heeft daar maar voor vier partijen volksvertegenwoordigers naar de Cultuurpactcommissie gestuurd: PS, cdH, MR en Ecolo als waarnemer. Het FDF, de Parti Populaire, PTB en FN liet men links liggen. Het FDF is via het UF in het Vlaams Parlement wel vertegenwoordigd in de Cultuurpactcommissie. Daarop volgden problemen met de samenstelling van het bureau en van het directiecomité van de Cultuurpactcommissie. Dit hypothekeerde de interne werking van de commissie. De druppel die de emmer voor de Vlaamse leden deed overlopen, was de aanduiding van een gemeentelijk mandataris als lid, terwijl er een wettelijke onverenigbaarheid bestaat tussen het lidmaatschap van de commissie en de uitoefening van een politiek kiesmandaat. De Cultuurpactcommissie heeft het advies gevraagd van de Juridische Dienst van de Kanselarij van de premier en van het Vlaams Parlement. Allen waren het erover eens dat het tegen de wet was. Jan Peumans heeft zijn Waalse tegenhanger daar herhaaldelijk over geraadpleegd. Niets hielp. Daarop zijn nog twee algemene vergaderingen gevolgd. Tijdens de laatste vergadering zijn alle Vlamingen buitengegaan. Sinds acht maanden komt de commissie niet meer samen en wordt er niet meer gepraat, terwijl er rechtsonderhorigen wachten op uitspraken.

Els Buelens beaamt dat de incidenten in deze regeerperiode gaan over de rechtsgeldigheid van de samenstelling van de commissie, maar ook over de weigering van de Franstaligen om de correcte wettelijke terminologie te hanteren in de adviezen van de commissie. Ze verduidelijkt de problemen met de samenstelling. Vooreerst heeft het lid afgevaardigd door Ecolo het statuut van waarnemer, terwijl het recht had op een volwaardig en stemgerechtigd mandaat. Hoewel dat eigenlijk enkel kan voor stemgerechtigde leden, is er dan wel een plaatsvervanger aangeduid voor die waarnemer van Ecolo. Dat bepaalde fracties geen (stemgerechtigde of waarnemende) leden hebben, gaat in tegen het uitgangspunt van het Cultuurpact dat alle levensbeschouwelijke of ideologische

strekkingen vertegenwoordigd zijn op basis van hun sterkte in het parlement. De Vlaamse leden hebben dat vastgesteld maar niets ondernomen. Dat de Federale Regering maar één Franstalige partij telt, heeft zeker niet geholpen. Het lijkt wel of de andere Franstalige partijen de commissie als een oppositie-instrument zien.

Dit is verder geëscaleerd bij de samenstelling van het directiecomité van de Cultuurpactcommissie dat beslist over de personeelsdossiers van de Cultuurpactinspecteurs. De wet beschermt de ambtenaren en het toezicht op hen moet door de politiek aangeduide leden van de commissie gebeuren. De secretariaatsmedewerkers zijn gewoon afgevaardigd namens de Kanselarij van de eerste minister. Als voorzitter doet de spreker bijvoorbeeld de personeelsevaluaties van de Nederlandstalige inspecteurs. Hiermee illustreert ze dat de Cultuurpactwet heel wat aspecten anders regelt dan in andere organen. De idee dat minderheden moeten worden beschermd, is tot in de kleinste details doorgetrokken. Ook voor de samenstelling van het bureau en het directiecomité staan er gedetailleerde regels in de wet. De Franstaligen droegen kandidaten voor die niet aan die regels beantwoordden. De Nederlandstalige leden hebben geweigerd die voordracht te bekrachtigen. De vergaderingen zijn geschorst, er werden werkgroepen opgericht, maar ook daarin werd er geen compromis bereikt. Uiteindelijk is dan unaniem beslist de vertegenwoordiger van Ecolo een mandaat met raadgevende stem te geven in het bureau.

Bureauvergaderingen en algemene vergaderingen alterneren. Het bureau bekijkt de dossiers en beslist ze door te sturen voor verzoening of voor beslissing. Een Nederlandstalige en Franstalige voorzitter zitten afwisselend zowel het bureau als de algemene vergadering voor. Dat maakt het verloop van die vergaderingen moeilijk voorspelbaar. Zo werd in een advies over een Franstalige klacht plots de term Federatie Wallonië-Brussel in plaats van Franse Gemeenschap gebruikt. Ondanks protest van de Nederlandstalige leden heeft de Franstalige voorzitter geweigerd de grondwettelijke terminologie te gebruiken. De Franstaligen baseren zich op een interpretatie van de wetgeving die hen diametraal tegenover de Vlaamse leden plaatst.

Een gewezen Franstalig inspecteur-generaal werd enkele maanden na zijn pensionering door de cdH-fractie voorgedragen als lid. Hoewel zijn lidmaatschap nog niet door de algemene vergadering bevestigd werd, was hij al aanwezig op de bureauvergadering. De persoon in kwestie is daarenboven OCMW-raadslid in Brussel, wat onverenigbaar is met het lidmaatschap van de Cultuurpactcommissie. Nadat de Nederlandstalige leden daarop wezen, heeft de spreker als Nederlandstalige voorzitter hem gevraagd de vergadering te verlaten. Daarop is het advies gevraagd van de Kanselarij van de eerste minister over de terminologie en de onverenigbaarheden. Volgens dat advies is het OCMW-raadslidchap een politiek kiesmandaat waarvan de uitoefening onverenigbaar is met het lidmaatschap van de Cultuurpactcommissie en dient de Cultuurpactcommissie de correcte grondwettelijke benamingen te gebruiken. Hoewel de Nederlandstalige leden over de hele lijn gelijk kregen, weigerden de Franstalige leden zich daarbij neer te leggen. Op de volgende vergadering kregen de leden ter zitting een in het Frans opgestelde brief van de voorzitter van het Parlement van de Franse Gemeenschap waarin hij de aanstelling van de nieuwe vertegenwoordiger namens de cdH-fractie rechtsgeldig noemde. Die brief kwam er blijkbaar op vraag van de Franstalige voorzitter van de Cultuurpactcommissie. De Nederlandstalige leden kondigden daarop aan het advies van de voorzitter van het Vlaams Parlement te vragen over de samenstelling en de onverenigbaarheid. Dat kan louter indicatief zijn, want krachtens artikel 24 van de Grondwet komt het enkel het Federaal Parlement toe om de bepalingen van de Cultuurpactwet te interpreteren. Vanaf dan besloten de Nederlandstalige leden het voorzichtigheidsprincipe te hanteren en dus geen dossiers meer te behandelen om de rechten van de klagers niet te hypothekeren door te beslissen onder een niet-

rechtsgeldige samenstelling. Op de daaropvolgende bureauvergadering is er gevraagd aan de conferentie van de parlementsvoorzitters zich uit te spreken over de onverenigbaarheden.

De blokkering is totaal geworden op de algemene vergadering van 9 mei 2016. De Franstalige voorzitter van de Cultuurpactcommissie heeft de aanstelling van de vertegenwoordiger van cdH geforceerd. Hij declareerde hem stemgerechtigd lid en ondervoorzitter van het bureau. De Nederlandstalige leden hebben zich daartegen verzet. De voorzitter weigerde de kwestie ter stemming voor te leggen en weigerde de Nederlandstalige leden het woord te geven. Die hebben dan beslist de vergadering te verlaten. Eigenlijk heeft de algemene vergadering sinds 21 september 2015 geen dossiers meer behandeld.

Na 9 mei hebben de Nederlandstalige leden zich over de toestand beraden. Bij brief hebben ze de voorzitter van het Vlaams Parlement op de hoogte gebracht van de impasse. De voorzitter heeft daarop deze hoorzitting belegd. Het dossier werd zoals gezegd besproken op de conferentie van de parlementsvoorzitters. Daar is dezelfde patstelling vastgesteld. Beide taalgroepen bleven op hun standpunt. Er werd beslist dat Jan Peumans het dossier verder zou bespreken met zijn collega Philippe Courard. Dit overleg loopt al maanden. In de laatste brief deelt Philippe Courard mee dat de politieke fracties de kwestie grondig willen onderzoeken, maar meldt hij niet wanneer dat afgerond zal zijn.

In juni 2016 vroeg Jan Peumans een nota aan de Juridische Dienst van het Vlaams Parlement om te onderzoeken of een eigen Vlaamse instantie voor de behandeling van klachten over discriminatie in de culturele sector opgericht kon worden. De Juridische Dienst wijst erop dat de uitvoering van artikel 131 van de Grondwet werd vastgelegd in de Cultuurpactwet. De voorschriften van die wet vormen een beperking van de culturele autonomie van de gemeenschappen omdat ze bindend zijn. Een aanpassing van de Cultuurpactwet moet dus steeds in overeenstemming zijn met de Grondwet. Het komt uitsluitend de federale wetgever toe om de bepalingen van de Cultuurpactwet te wijzigen of deze op authentieke wijze te interpreteren. Dat kan bij gewone meerderheid. Een meerderheid in beide taalgroepen is niet nodig, maar een communautaire alarmbelprocedure of een belangenconflict zijn niet uit te sluiten.

Concreet betekent dit ook dat de resolutie van 1995 van de Vlaamse Raad over de interpretatie en toepassing van de Cultuurpactwet geen bindende waarde heeft. Die resolutie was het sluitstuk van een werkgroep voor ontzuiling². Een van de aanbevelingen was de werking van de Cultuurpactcommissie op te splitsen, zodat elke taalgroep over zijn dossiers besliste en een bicommunautaire kamer over de Brusselse dossiers. Voorts werd er voorgesteld de noties 'gebruikers' en 'deskundigen' toe te voegen en andere inspraakformules naast de officiële adviesorganen te erkennen. Omdat een aanpassing van het Cultuurpact-decreet geen rechtsgevolgen heeft, is het bij die resolutie gebleven.

Namens de Nederlandstalige leden van de Cultuurpactcommissie wil de spreker nog enkele overwegingen meegeven. Ze werden door het Vlaams Parlement aangesteld en hebben de grondwettelijke eed afgelegd in de handen van de voorzitter. Ze wensen hun mandaat op een rechtsgeldige manier uit te oefenen omdat de rechtzoekenden daar recht op hebben. Een uitspraak van een administratief rechtscollege, zoals de Cultuurpactcommissie, dat niet rechtsgeldig is samengesteld, hypothekeert immers de rechten van de rechtzoekenden. Op basis van het voorzichtigheidsprincipe hebben de Nederlandstalige leden geoordeeld dat ze niet verder kunnen functioneren. De vraag rijst of daarmee de principes van behoorlijk bestuur en de rechten van de rechtzoekenden niet

---

² *Parl.St.* VI.R. 1994-95, nr.677/1.

geschonden worden. In principe moet de Cultuurpactcommissie immers binnen een termijn van zestig dagen een uitspraak doen. Dit zou dus kunnen beschouwd worden als rechtsweigerings.

Meer fundamenteel is de vraag of het Cultuurpact en de Cultuurpactcommissie na veertig jaar nog het juiste instrument zijn om afdwingbare garanties te geven voor de participatie van minderheidsgroepen aan het ruime cultuurbeleid. De initiële doelstellingen – inspraak en beheer in het ruime cultuurbeleid garanderen en discriminatie wegens ideologische en filosofische redenen voorkomen – blijven relevant. Norbert De Batselier riep al in 2000 bij de eedaflegging van de Nederlandstalige leden van de Cultuurpactcommissie op na te denken over een ruimere invulling van levensbeschouwelijke discriminaties. Ook de Raad voor Cultuur, de voorloper van de SARC, gaf in 2005 op vraag van de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media van het Vlaams Parlement, een advies over de actualisering van het Cultuurpact. De raad pleitte daarin om diversiteit, openheid, participatie en betrokkenheid te blijven garanderen in het Vlaamse cultuurbeleid. De Nederlandstalige leden van de Cultuurpactcommissie sluiten zich volmondig bij dit pleidooi aan.

Salvatore Pelonero is de Nederlandstalige inspecteur bij de Cultuurpactcommissie. Hij legt de klachtenbehandeling en de rol van de inspectie daarin uit. Een inspecteur is dan wel een federale ambtenaar, hij is in de uitoefening van zijn functie volledig onafhankelijk van zijn werkgever, de federale overheidsdienst Kanselarij van de eerste minister en van de eerste minister zelf. Hij is enkel verantwoording verschuldigd aan de Cultuurpactcommissie. De inspectiedienst telt twee secties, een Franstalige en een Nederlandstalige. Aan het hoofd van elke sectie staat een inspecteur, die een administratief medewerker heeft. Die gelijke verdeling wekt verbazing daar de Cultuurpactcommissie sinds haar ontstaan altijd veel meer Nederlandstalige klachten heeft behandeld.

In haar veertigjarige bestaan heeft de commissie 1458 klachten behandeld, waarvan ongeveer 80 procent Nederlandstalige. Dit geeft een gemiddelde van 37 klachten per jaar. De laatste drie jaar is het percentage Nederlandstalige klachten nog gestegen. De Cultuurpactcommissie is in eerste instantie een verzoeningscommissie. Ze streeft naar een minnelijke oplossing tussen de partijen. De commissie heeft daartoe uitgebreide bevoegdheden die in de Cultuurpactwet en het decreet vermeld staan. Zo kan zij partijen en getuigen horen, zonder voorafgaande toestemming plaatsbezoeken verrichten en alle administratieve documenten opvragen bij de overheid. In de praktijk stellen de inspecteurs de onderzoeksdaten. Ze brengen verslag uit van de resultaten aan de Cultuurpactcommissie. Klachten worden schriftelijk ingediend, onder andere door de particuliere gebruikers van publieke culturele instellingen, door ideologische, filosofische maar ook politieke strekkingen, door socioculturele en andere verenigingen, maar ook door overheidsinstellingen. Zo kan de raad van bestuur van een autonoom gemeentebedrijf klacht indienen tegen een beslissing van het gemeentebestuur. Na indiening van de klacht verwittigt de inspecteur de partijen en de voogdijoverheid van de dienst waartegen de klacht gericht is. Hij analyseert de klacht en organiseert individuele gesprekken met partijen en getuigen en gaat zo nodig ter plaatse kijken. Op basis van alle informatie maakt hij een grondige feitelijke en juridische analyse die hij in een gedetailleerde en alomvattende memorie van toelichting giet. Daarin staat onder meer of de klacht gegrond is en of een verzoening mogelijk is. Die wordt bezorgd aan de voorzitters en ondervoorzitters van de Cultuurpactcommissie, die samen het bureau vormen. Dat bureau bepaalt daarop welke richting het dossier uitgaat. Doorgaans is dat een verzoeningsoperatie.

De inspecteur houdt daarop een of meerdere vergaderingen met alle partijen. In complexe of gevoelige dossiers gaan daar nog enkele individuele gesprekken of

andere stappen aan vooraf. Een verzoening kan enkele weken tot enkele maanden duren. Als verzoening niet haalbaar blijkt, stuurt de inspecteur het dossier opnieuw naar het bureau met de vraag de klacht voor advies door te verwijzen naar de algemene vergadering. Die doet uiteindelijk uitspraak onder de vorm van een niet-bindend advies met vaak ook aanbevelingen aan de aangeklaagde overheid en aan de voogdijoverheid. In ongeveer de helft van de gevallen is verzoening wel mogelijk, waarop de inspecteur een akte van verzoening laat goedkeuren door de algemene vergadering. Het dossier stopt dan voor de Cultuurpactcommissie maar de inspecteur verzorgt nog opvolging na de uitspraak. Zo gaat hij na of er nog nieuwe elementen opduiken. Hij brengt daarover verslag uit op het bureau en de algemene vergadering.

Omdat de Cultuurpactcommissie sinds september 2015 geen beslissing meer nam en zelfs de laatste acht maanden niet capabel was om samen te komen, is de inspecteur ertoe gekomen om zijn werkwijze licht aan te passen onder het mom van continuïteit van de openbare dienst. Waar hij voorheen aan het bureau een mandaat vroeg om een verzoeningsoperatie te starten, neemt hij dat initiatief nu zelf als hij voelt dat verzoening mogelijk is of als de partijen daarom vragen. Vijftig percent van de nieuwe dossiers wordt zo opgelost. De commissie kan de verzoening dan later, eens ze weer samenkomt, acteren. Momenteel staan er nog zo een twintig Nederlandstalige dossiers op de rol. Tot slot zegt hij dat een Franstalige klacht op totaal andere wijze behandeld en voorgelegd wordt aan de Cultuurpactcommissie.

2. Bespreking

2.1. Caroline Bastiaens

Caroline Bastiaens merkt dat de Cultuurpactcommissie altijd pragmatisch tewerk is gegaan en het laatste anderhalf jaar aan bemiddeling is blijven doen. In aangelegenheden als cultuur, bescherming van rechten, maar ook lokale bedrijvigheid, is het best het conflict te vermijden, wat in vijftig percent van de gevallen lukt. Het Vlaams Parlement heeft gedaan wat het kan, het is nu aan het Federaal Parlement om actie te ondernemen. Is er voor een oplossing naast een wijziging van de federale wet, ook een wijziging van de Grondwet nodig? Eigenlijk blijft het oorspronkelijke doel van de Cultuurpactcommissie overeind, hoewel er heel wat informele vormen van medezeggenschap over cultuur gegroeid zijn. Voor de spreker is het belangrijk dat er een orgaan blijft bestaan dat conflicten kan ontmynen. Ze acht het wijs de SARC daarover om advies te vragen, maar vraagt ook de Cultuurpactcommissie voorstellen te doen.

2.2. Katia Segers

Katia Segers vraagt hoe de sprekers de toekomst van de Cultuurpactcommissie zien. Cultuur is volledig geregionaliseerd, wat haaks staat op de nationale structuur van de Cultuurpactcommissie.

2.3. Marius Meremans

Marius Meremans ziet de Cultuurpactcommissie als een anachronisme omdat cultuur volledig een gemeenschapsmaterie is. Er dient nagedacht te worden over een andere vorm. Die wijziging vergt een aanpassing van de Grondwet, iets waar het Vlaams Parlement geen vat op heeft. Het lijkt hem best dat het Vlaams Parlement dan maar zijn bezorgdheid uit, liefst unaniem, maar meer dan een aanbeveling aan de Vlaamse Regering is dat niet. Ook hij wil van de sprekers vernemen hoe de toestand best kan worden gedeblokkeerd en hoe voortaan om te gaan met de verschillen tussen de regio's.

2.4. Jean-Jacques De Gucht

Jean-Jacques De Gucht klasseert de incidenten als puberaal. Hij doelt dan niet alleen op de omgangswijzen, maar ook op de inhoud. Het gaat vooral om vormelijkheden. Desalniettemin vindt hij dat de Nederlandstalige leden er terecht een zaak van maken. Hij acht het instrument op zich heel belangrijk en vindt het problematisch dat de commissie niet meer samenkomt. Het klopt dat cultuur aan de regio's toevertrouwd is. Toch weet hij niet of een volledig gescheiden commissie het antwoord is. Uit de dialoog kan immers ook heel wat positiefs gepuurd worden. Sinds de zesde staatshervorming is er een deelstatenparlement waar gemeenschappen en gewesten problemen bespreken. Hij stelt voor het daar te laten agenderen. Een deelstatenparlement geeft parlementsleden net de mogelijkheid zelf de zaken in handen te nemen, iets wat elke parlementair zou moeten toejuichen.

2.5. Bart Caron

Volgens *Bart Caron* kan het historische belang van het Cultuurpact niet overschat worden, in de pacificatie van het land, in het lokale evenwicht tussen minder- en meerderheidsstrekkingen, maar ook in het medebeheer van gebruikers in culturele voorzieningen. Zo heeft het Cultuurpact de participatieve maar ook pluralistische principes verankerd. Dat maakt de huidige patstelling des te droeviger. Hij betreurt ook uitermate dat de vorige minister bevoegd voor Cultuur de adviezen van de Cultuurpactcommissie naast zich neergelegd heeft. Die gingen over klachten van Bart Caron en zijn fractie over de samenstelling van de raden van bestuur van grote culturele instellingen. Daarmee heeft de vorige minister de toon gezet voor anderen om het Cultuurpact en dus eigenlijk de wet, niet meer te volgen. Groen had niet het budget om naar het Grondwettelijk Hof of de Raad van State te gaan en een regeerperiode is te kort voor een procedureslag.

Hij wil nadenken over de regionalisering van de commissie, maar dat mag de facto niet neerkomen op een aanpak die de zittende pachter dient. Daarmee bedoelt hij dat de meerderheid gewoon zijn eigen beslissing door de Cultuurpactcommissie laat bekrachtigen. Doordat de twee gemeenschappen nu samen beslissen en de meerderheden in de parlementen niet dezelfde zijn, zijn de uitspraken neutraler en meer in de geest van het Cultuurpact. De Franse Gemeenschap heeft bij de recente incidenten de belangen van de zittende pachters gediend en daarmee de essentie van het Cultuurpact ondergraven.

Na veertig jaar moeten de minderheden nog altijd beschermd en het medebeheer nog altijd verzekerd worden. Die principes blijven belangrijk. Of de techniek nog adequaat is, betwijfelt de spreker. Ondertussen zijn er nog andere aspecten waarover er eigenlijk ook een pact hoort te worden afgesloten, zoals de representativiteit van de bestuursorganen van de culturele instellingen op het vlak van etnisch-culturele diversiteit, de genderverhoudingen en de opleidingsdiversiteit. Die nieuwe principes verzoenen met de oude wordt een grote uitdaging, maar ook een kans om het gekonkel te overstijgen.

Het advies van de diensten van het Vlaams Parlement over de bevoegdheid bevestigt dat verbijzonderen mag, wat trouwens ook gebeurd is in het decreet Lokaal Cultuurbeleid. Vlaanderen is bevoegd voor culturele materies. Volgens artikel 131 van de Grondwet moeten die echter bij wet geregeld worden. In talloze gevallen is ondertussen het bevoegde politieke niveau met ordonnanties of decreten in de plaats van de federale wetgever getreden. Zijn die dan niet geldig of afdwingbaar? Zo ze dat wel zijn, pleit hij voor een denkoefening in het Vlaams Parlement over het Cultuurpact van de toekomst.

2.6. Karin Brouwers

Karin Brouwers wil ook onderzoeken of de Senaat zich over dit thema kan buigen. Het is immers de ontmoetingsplaats tussen de gemeenschappen, maar ze beseft dat het risico bestaat dat het daar nog meer verzandt.

2.7. Cathy Coudyser

Cathy Coudyser vindt de patstelling pijnlijk. Niemand betwijfelt de waarde van het Cultuurpact en de doelstellingen staan na veertig jaar nog overeind: participatie, toegang tot publieke ruimte en eerlijke rechten op subsidies. Feit is wel dat de Cultuurpactcommissie nooit aangepast is aan de zes staatshervormingen. De huidige blokkering brengt de rechtszekerheid in gevaar. Oplossingen daarvoor zijn niet evident gezien de vereiste grondwetswijziging. Dat het Vlaams Parlement nog nooit eerder gesproken heeft over de werking van de Cultuurpactcommissie bevreemdt haar. Ook zij vindt dat Vlaanderen een signaal moet geven. Ze stelt voor de juridische mogelijkheden na te gaan maar ook het debat te voeren over het Cultuurpact en de Cultuurpactcommissie. Als senator wil ze ook nagaan of het debat daar dient te worden gevoerd. Dat de Cultuurpactcommissie ondertussen politiek samengesteld is, maakt het moeilijker om uit de impasse te geraken in vergelijking met voorheen toen de vertegenwoordigers uit de koepels kwamen. Ze vreest dus dat in de Senaat dezelfde impasse kan rijzen.

3. Antwoorden

Els Buelens zegt dat er al wetsvoorstellen ingediend zijn, onder andere door Marc Van Peel in 1992, om de Cultuurpactcommissie gewoon af te schaffen, met de motivatie dat de doelstellingen bereikt waren en afdoende verankerd zijn in de Grondwet en andere regelgeving. Voor wie klachten had, waren er volgens de indieners andere mogelijkheden dan een unitaire, paritair samengestelde commissie, bijvoorbeeld de Raad van State, de ombudsdiensten en centra zoals Unia. Omdat in de Grondwet verankerd is dat wijzigingen aan het Cultuurpact enkel de federale wetgever toekomen, is een overeenkomst met de Franstaligen altijd nodig. En die was er nooit, dus zijn de wetsvoorstellen van de afgelopen twintig jaar nooit aanvaard. De huidige impasse laten behandelen door de Senaat lijkt haar een zinvol denkspoor, maar de Senaat ook de klachten laten behandelen, lijkt haar minder evident.

De visie op cultuurbeleid, participatie, inspraak en medebeheer verschillen dusdanig dat er bij de klachtenbehandeling eigenlijk amper dialoog mogelijk is tussen de Nederlandstalige en de Franstalige leden. Vlaanderen is veel verder afgeweken van de oorspronkelijke strikte bepalingen van het Cultuurpact dan Wallonië. De Nederlandstalige inspecteur bereidt de dossiers conform de Vlaamse praktijken voor. Ze geeft één voorbeeld van verschil. Voor Vlaanderen zijn lokale informatiebladen als officieel communicatiekanaal objectief en kunnen ze beslist beleid bekendmaken. In het Franstalige landgedeelte is de oppositie ervan uitgesloten en gebruikt de meerderheid het voor politieke propaganda. Dus de interpretatie van de doelstellingen, die iedereen onderschrijft, verschilt in praktijk grondig. Ze wil de utopie ontkrachten dat er dialoog is over de toepassing van de principes. Dat is de reden waarom de Vlaamse Raad in 1995 al vroeg om aparte kamers voor de behandeling van de klachten.

Hugo Servaes kan de voorzitter alleen maar gelijk geven. De jongste tien jaar is er bij de behandeling van klachten geen dialoog tussen de gemeenschappen meer. Dat komt ook omdat men elkaars decreten niet kent en oordeelt vanuit de eigen visie. De spreker vindt het nationale karakter van de commissie niet meer houdbaar. In een advies over een voorstel van Vlaams Belang heeft de Raad van

State de idee van aparte kamers in een nationale structuur niet afgewezen. Mogelijk is dat een tussenoplossing in afwachting van een definitieve oplossing.

Els Buelens voegt toe dat de kans wel reëel is dat de Franstalige Gemeenschap een belangenconflict of een alarmbelprocedure zou inroepen. De vele grendels in de federale wetten en Grondwet maken het bijzonder moeilijk om eenzijdig tot een andere methode te komen. Ook de samenstellingsdisputen hebben te maken met een andere wetgeving of interpretatie van wetgeving. Voor de Franstaligen heeft wie niet rechtstreeks verkozen is, geen politiek mandaat, terwijl Vlamingen het OCMW-raadslidchap wel als een politiek mandaat beschouwen.

Hugo Servaes vindt wel dat als het Cultuurpact geactualiseerd wordt, de oorspronkelijke basisprincipes moeten blijven bestaan. Het is niet overgenomen in de Cultuurpactwet, maar in het laatste artikel van het pact staat dat de onderhandelingspartijen terug bij elkaar konden komen om te evalueren en zo nodig te actualiseren. Hoewel er sindsdien heel wat partijen bijgekomen zijn, is dat artikel mogelijk een basis voor overleg.

Els Buelens ziet de Senaat daarvoor als goed geplaatst.

Hugo Servaes heeft het nooit eerder meegemaakt dat een partij de Cultuurpactcommissie als oppositiemiddel gebruikt. De jongste twee jaar is dat wel het geval. Dat blijft ongestraft omdat er geen Franstalige dossiers meer zijn. Of de Senaat, een klassieke democratische instantie, daar een oplossing voor kan zijn, betwijfelt de spreker.

Els Buelens zegt dat de commissie bereid is na te denken over een toekomstige rol, maar de leden zijn aangeduid om klachten te behandelen, niet om een beleidsvisie te bepalen. Dat is een opdracht voor de verkozenen in de parlementen, bijvoorbeeld in de Senaat. De Cultuurpactcommissie vergadert trouwens in de lokalen van de Senaat.

Marius Meremans vindt dat de Vlaamse Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media het voortouw moet nemen. Dit is een Vlaamse materie en mag niet beschouwd worden als ideetje om een ander gremium werk te bezorgen. Hij gelooft niet dat de Senaat hier iets kan aan bijdragen. Ook daar zullen volgens hem de politieke spelletjes gevoerd worden.

Bart CARON,
voorzitter

Marius MEREMANS,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

cdH	Centre démocrate humaniste
CVP	Christelijke Volkspartij (nieuwe naam = Christen-Democratisch en Vlaams, CD&V)
FDF	Front démocratique des francophones (heet momenteel DEFI)
FN	Front National
MR	Mouvement Réformateur
OCMW	Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn
PS	Parti Socialiste
PTB	Parti du Travail de Belgique
SARC	Strategische Adviesraad voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media
UF	Union des Francophones
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
Unia	onafhankelijke openbare instelling die discriminatie bestrijdt en gelijke kansen bevordert
VU	Volksunie